

**Skelbimas Čilberio kaimo
bažnyčios lentoje**

1940 m. balandžio 1 d., pirmadienis

Moterims, norinčioms įstoti į naują
Čilberio chorą, pranešame, kad repeticijos
bažnyčioje prasidės trečiadienį vakare,
lygiai septintą valandą.

Prim

Ponios Tiling dienoraštis

1940 m. balandžio 3 d., trečiadienis

Ačiū Dievui, kad į mūsų kaimą atvyko Prim ir ištraukė mus iš begalinės rūškanos. Niekas taip nepadedą atsigauti, kaip geras, nuoširdus giedojimas! Kai choro nebuvo, jaučiausi suirzusi, man taip trūko linksmų trečiadienio vakarų, kai įkiūtindavome į šaltą bažnyčią ir giedodamos sušildavome. Vakar vakare, per Moterų savanorių organizacijos (arba MSO, kaip mes nūnai vadinamės) susirinkimą, ponia Kveil prisipažino pravirkusi (ir pasakiusi kelis aštrius žodžius!), kai jos vyras, vikaras, pranešė apie choro veiklos sustabdymą. Turiu prisipažinti, kad ir aš apsiašarojau. Žinau, skamba kvailai, bet pasijutau taip, tarsi iš mūsų draugijos ničnieko nebūtų likę.

Nesunku įsivaizduoti, kaip susijaudinau, kai šį vakarą, bėgdama nuo lietaus, kyštelėjau galvą į bažnyčią. Atėjau anksčiau už visas. Ant altoriaus degančios žvakės metė ant navos sienų tamsius šešėlius, ir bažnyčia atrodė kerinčiai. Palengva viena po kitos ėmė rinktis moterys: ponia Gibs iš

krautuvės, Kitė ir Venecija Vintrop, ponia B., ponia Kveil, vargonininkė, ir net Hetė, kuri mus nustebino, nes, besilaukdamą paskutinį mėnesį vaikelio, tvirtino nė už ką pasaulyje neatsisakysianti choro repeticijų. Septintą valandą bažnyčia buvo pilnut pilnutėlė, nors lauke pliaupė lietus. Vėasioje pamaldų salėje moterys įtemptai laukė ir tyliai šnekučiavosi, net mūsų Maloningoji Mergelė, regis, iš aukštai žvelgė į mus, pasirengusi repetuoti.

Lygiai septintą valandą atsilapojo sunkios dviverės durys ir šonine nava prie mūsų didingai atžingsniavo Prim, šiugždinama savo juodą platų apsiaustą; jos žingsnių aidas kilo bažnyčios medinėmis perdangomis, išbaidydamas varpinės šikšnosparnius. Ji nusitraukė apsiaustą, nusipurte lietaus lašus. Jos plaukai atrodė labai žili ir nušiurę. Išdidžiai ir pompastiškai apsidairiusi, Prim švystelėjo natas ant kėdės ir teatrališkai nužingsniavo prie sakyklos.

– Prašau dėmesio! – šūktelėjo, aiškiai tardama kiekvieną skiemenį, o jos balsas nuskardėjo arkada. – Su pasididžiumu skelbiu Čilberio choro prisikėlimą.

Aplinkui nuskambėjo aplodismentai, o mane užliejo šilumos banga.

Prim atsikrenkštė ir pareiškė:

– Žinau, kad visos nusiminėte dėl tenorų ir bosų trūkumo, todėl... – ji džiaugsmingai mostelėjo batuta, – siūlau įkurti chorą, susidedantį tik iš moterų.

Priblokštos minutę tylėjome, gromuliuodamos mintį.

Išvertusi švytinčias pilkas akis, Prim ryžtingai kalbėjo toliau:

– Mes giedosime aranžuotes, skirtas moteriškiems balsams, kartais aš pati aranžuosiu jums kūrinčius. Vyrų mums nereikės! Ir nuo šiol būsime žinomos kaip... – ji nutilo ir giliai įkvėpė, – Čilberio moterų choras.

Pasigirdo trūkčiojantis kvėpavimas: ar vienos įveiksime šią užduotį? Šen bei ten moterys pasikuždėjo, paskui kelios pradėjo atsargiai ploti, prie jų prisidėjo kitos.

Tada minioje pasigirdo pažįstamas balsas:

– Nebūkite juokingos, – ponია B. žengė į priekį, pasišiaušusi kaip Prim. Ji vilkėjo iki pat viršaus susagstytu medžiokliniu tvido švarku ir atrodė pasiryžusi kautis. – Ar jūs rimtai siūlote įkurti chorą be vyrų?

Prim, pasinaudojusi proga ir nulipusi nuo sakyklos, statydamą piupitrą su angeliška šypsena atrėmė jos žvilgsnį ir tarė:

– Taip.

– Neišdegs, – atkirto ponია B., išpūtusi krūtinę, stovėdama jos draugėms ir kaimynėms jau pažįstama kovine poza. – Ką mes veiksime be bosų ir tenorų?

– Tačiau vienintelis bosas buvo senasis ponas Dokinsas, – nusijuokė ponია Kveil nuo vargonų. – Be to, jis jau dveji metai nepataiko į toną.

Kelios jaunesnės choristės sukikeno, tačiau ponია B. nesutriko, tik apsidairė, laukdama pritarimo.

– Ką pamanyš Dievas? – prabilo viena iš „Siuvančių bitučių“ senolių. – Negirdėta neregėta, kad moteryš giedotų vienos. Pagalvokite, kaip be vyrų skambės „Aleliuja“?

– Tačiau juk yra daugybė vyrų chorų, – sukrizeno Prim. –

Prisiminkime didžiuosius Kembridžo chorus, ką jau kalbėti apie Šv. Povilo katedrą. Nemanau, kad Dievui nepatiktų kuklesnis giedojimas.

– Tačiau tai griaua prigimtinę tvarką, – atkirto ponias B.

Norėjau atsikrenkšti ir pasakyti, kad ji neteisi, tačiau pati sau netikėtai garsiai išpyškinau:

– Mums pernelyg dažnai kartojo, kad moterys daug ko negali daryti, tad pradėjome tuo tikėti. Prigimtinė tvarka jau vis tiek laikinai pasikeitė, nes aplinkui, šiaip ar taip, nebeliko vyrų, – apsidairiau, ieškodama pastiprinimo. – Ponia Gibbs dabar pati išvežioja pieną pirkėjams, o ponias Kveil tapo kaimo paštininke. Dauguma mūsų ėmėmės naujų darbų. Karas viską sujaukė. Tad kodėl negalime įkurti kitokio choro?

Nuaidėjo pavieniai plojimai ir pritarimo šūksniai: „Teisingai! Teisingai!“ Vis dar negalėjau patikėti savimi, kad atsistojau ir prabilau. Ir kam pasipriešinau? Ponia B., žiūrinčiai į mane itin nepritariamai.

– Na jau, ponias Tiling, – pasipiktino ponias B., – net nežinau, kuri šios kalbos dalis mane labiausiai pribloškė! Mintis, jog dėl karo privalome nusizeminti, ar tai, kad jūs, brangioji ponias Tiling, regis, įsivėlėte į rietynes. Nubalsuokime ir baikime tai kartą ir visiems laikams, – ji atsigręžė į moteris, susispietusias tarp dviejų choristams skirtų suolų prie altoriaus. – Pakelkite rankas tos, kurios sutinka su šiuo absurdišku pasiūlymu.

Ponias B. niekada lengvai nepasiduoda. Suraukusi antakius ji pasipiktinusi suskaičiavo ir paskui kelis kartus per-

skaičiavo pakeltas rankas. Rūsčiai žiūrėjo į mus, tarsi būtu-
me kaltos.

– Nesitikėkite išvengti pasekmių. Aš stebėsiu. Atidžiai, –
ji sunkiai teatrališkai atsiduso, paskui, neįstengdama tyliai
išeiti, klestelėjo į priekinį suolą.

– Nuostabi mintis, – tarė Hetė. – Nesuprantu, kodėl ji
mums anksčiau neatėjo į galvą.

– Čilberio moterų choras. Skamba ypatingai, – paskelbė
Venecija.

Anksčiau niekada apie tai nesusimąščiau, tačiau dabar
pradėjau svarstyti, kodėl apskritai mūsų choro veikla buvo
nutraukta, kodėl vikaras mums įsakinėja, priima galutinį
sprendimą. Ir kodėl mes, tiesą sakant, leidžiame jam taip
elgtis.

Prim, norėdama atkreipti mūsų dėmesį, atsargiai pa-
stukseno batuta.

– Po dviejų savaitių, šeštadienį, Ličfilde bus rengiamas
chorų konkursas dvasiai pakelti. Su džiaugsmu pranešu,
kad į dalyvių sąrašą įtraukiau ir Čilberio moterų chorą.

Link skliauto nuvilnijo aiktelėjimai ir šnabždesiai. Įkurti
moterų chorą – tai viena, bet giedoti ir varžytis? Kad mus
viešai vertintų? Net aš suabejojau, ar Prim ne per daug už-
sibrėžė.

Iš suolo sugriaudėjo balsas.

– Dievaži, ką jūs sau manote? – ponina B. atsistojo ir ryž-
tingai, tvirtai lyg tankas, dideliais žingsniais ėmė artintis
prie mūsų. – Joks kvailas moterų choras nedalyvaus varžy-
bose. Iš mūsų visi tik pasijuoks! – Ji sustojo priešais Prim,

pakėlė drebantį pirštą ir ėmė juo energingai mojuoti. – Aš jums neleisiu paniekindi Čilberio vardo.

– Ponia B., neatimkite iš mūsų pramogos, – pasakė Venecija, žengdama į priekį ir gudriai šypsodamasi. Dabar mergina įsivaizduoja esanti pernelyg protinga. – Tai – tik nedidelis malonumas. Mes visiems atrodysime stebėtinai šiuolaikiškos.

– Bus smagu giedoti scenoje, – pridūrė Kitė.

– Visiška, didžiausia nesąmonė, – pratrūko ponია B. – O kaip garbingas mūsų kaimo vardas? Atrodysime absurdiškai: kvailiojančių moterų kompanija be vyrų! Kur jūs išdidumas?

Tada nutiko kažkas keisto. Į priekį žengė Hetė.

– Žinau, kad jūs norite, jog viskas liktų kaip buvę, ponია B., tačiau aplinkui vyksta karas, ir mes kaip įmanydamos stengiamės ištvirti. Nėra taisyklių, draudžiančių giedoti be vyrų. Iš tikrųjų nėra jokių taisyklių daryti bet ką. Tad būkime pirmos ir pasinaudokime naujomis galimybėmis. Šiaip ar taip, kelti dvasią yra užnugario kovos dalis, – kalbėjo ji. – Tad dalyvaudamos konkurse ir mes prisidėsime prie karo veiksmų.

– Užrašykite mane! – nuo vargonų šūktelėjo ponია Kveil.

– Aš su jums, – pritarė ponია Gibs.

– Pamėginkime! – šūktelėjo kitas balsas.

Visoms sutartinai linksint galvomis, pati nustebau, išgirdusi save sakant:

– Taip, padarykime viską, ką galime!

Nusišypsojau sumišusi ir pamaniau, jog iš tikrųjų noriu

pamėginti. Kodėl mums nepamėginus, net jei anksčiau nieko panašaus nedarėme.

Tačiau ponias B., papūtusi lūpas lyg baramas vaikas, neketino nusileisti.

– Mes tapsime rajono pajuokos objektu. Ar visos netekote proto? Ne mūsų jėgoms dalyvauti, mums tiesiog nepavyks.

– Be abejonės, mūsų jėgoms! – Prim išdidžiai iškėlė rankas. – Galbūt užsirašėme vėlokai, tačiau aš žinau, kad pasižymime visomis reikalingomis savybėmis. Turime puikių balsų – Kitė ir Venecija yra nuostabiausios sopranai, o ponias Tiling – pagrindinis altas. Visų balsai gražūs, tačiau, norėdamos varžytis su dideliais choralais, turime panaudoti savo geriausią gebėjimą, kuriuo iš visų išsiskirtume. – Ji nužvelgė kiekvieną atskirai. – Muzika turi išreikšti aistrą. Meilę žmonėms. Privalome savo balsams suteikti aistros. – Ji mįslingai pavingiavo batuta ore. – Turime užpildyti kiekvieną natą ir žodį savo pačių istorijomis. Į savo muziką sudėsime visą šio karo sukeltą skausmą, nerimą, kančią ar džiaugsmą. Tegu žmonės širdimi pajunta mūsų balsus. Tegu balsai suvirpa jų pirštų galiukuose, kyļa stuburu ir pasiekia tamsiausius jų esybės kampelius. Pagalvokime apie visas mūsų choro nares. – Ji nutilo, o visos susižvalgė. – Apie Kitės drąsą, ponios Kveil linksmumą, Hetės švelnumą, ponios Tiling darbštumą, Venecijos aistrą. Net jūs, ponias B., suteikiate jėgas ir įkarščio mūsų giedojimui. Visos turime pažadinti savyje aistrą ir atskleisti ją giedodamos, – ji trumpam nutilo. – Turėsime tai padaryti ir repetuoti dar ir pirmadieniais.

Ponia B. atrodė susimąščiusi.

– Kur vyks tas konkursas?

Prim energingai pasilenkė į priekį ir teatrališkai sušnabždėjo:

– Ličfildo katedroje, dvasingiausiame ir labiausiai įkvepiančiame pastate. Seniai svajoju ten giedoti, – pridūrė ji ilgesingai, dar labiau paryškindama savo balso dramatiškumą. – Katedros akustika – puikiausia šalyje. Jei laimėsime, dalyvausime finale. Įsivaizduojate kur? Šventojo Povilo katedroje.

– Labai įspūdinga, – švytėdama tarė Kitė, kitoms šūkiuojant ir plojant. – Pasistenkime laimėti. – Ji priėjo prie ponios B. – Nagi, ponია B., juk jūs mums padėsite, ar ne?

– Manau, kad galėčiau padėti, – ji aikštینگai įkvėpė pro nosį. – Bet žinokite – tik dėl karo.

Žinojau, kad toji moteris neliks nuošalėje, nors į chorisų suolą ji grįžo su tokia panieka, tarsi šis smirdėtų arklio mėšlu.

Prim peržiūrėjo natas ir pradėjo jas dalyti.

– Gerai! Pradėsime nuo naujo kūrinio, skirto konkursui. Kai natos buvo išdalytos, visos pašiurpome.

– „Ave Marija“, – pradėjo ji. – Šia malda Mergelei Marijai karo metu šauksimės dieviškos pagalbos.

Prisiminusi Deivido išvykimą, apimta blogos nuojautos, suvirpėjau. Kare žmogaus gyvybė nieko nereiškia, kūnas tėra žaisliukas. Mes, moterys, esame stebėtojos ir tegalime melstis, mūsų jėga slypi maldoje. Galbūt todėl choro veiklos sustabdymas man tiek daug reiškė – atrodė, tarsi iš

mažos, dažnai naudojamos įrankių dėžės būtų dingęs dar vienas įrankis, mūsų išraiškos priemonė.

– Tai – skausmingai liūdnas kūrinys, parašytas 1826 metais, – aiškino Prim. – Šubertas sukūrė muziką sero Valterio Skoto eilėraščiui, kuriame išsigandusi moteris pasiryžta verčiau mirti, bet nesusidėti su priešais. – Ji sulenkė lapą perpus. – Aš aranžavau šį kūrinį specialiai mūsų chorui. Pamėginsime?

Nušlepsėjome į savo vietas choristų suoluose.

Prim tylėdama davė ženklą poniai Kveil pradėti groti, ir kai nuskambėjo tylūs pompastiški įžangos vingiai, primenantys įkvepiamo ir iškvepiamo oro bangas, pajutau didelį nerimą, lyg artėtų pasaulio pabaiga. Tada nedrąsiai įstojome, giedodamos pirmąsias harmoningas natas, sopranai kilo į dangų, ir mes beveik kaip angelai kreipėmės į Mergelę Mariją, prašydamos išgirsti mūsų maldas.

Po repeticijos grįžau namo apimta transo, jaučiausi taip, tarsi būčiau įstrigusi tarp dvejų spąstų – giesmės sukeltos euforijos ir baimės, jog kitą savaitę Deividas išvyks. Lėtai, švelniai pati sau viena pradėjau giedoti „Ave Marija“. Naktį be mėnulio viskas atrodė juodai. Dėl šviesos draudimo įsakymo visos lempos turėjo būti išjungtos. Tačiau atsargiai šypsodamasi supratau, kad jokie įstatymai negali uždrausti giedoti, ir pajutau, kaip mano balsas stiprėja, nesitaikstydamas su karu.

Gindamas teisę būti išgirstai.

Panelės Edvinos Poltri laiškas seseriai Klarai

Bažnyčios gatvė 5

Čilberis,

1940 m. balandžio 11 d., ketvirtadienis

Brangioji Klara,

slaptavietėje po grindų lentomis padėjau didelį šimto svarų banknotų pluoštą, suvyniotą į seną laikraštį ir tvarkingai perrištą virvele su dvigubu mazgu.

Susitikau su generolu, kaip susitarėme, ūkiniame pastate. Ten anksčiau turbūt buvo akmeninis tvartas, tačiau stogas seniai susiliejęs su gamta, apaugęs tankiais krūmais, kurie braunasi per patį vidurį lyg nuožmus plėšikas.

Stovėdamas tarp kandžių dilgėlių generolas manęs jau laukė ir irzliai išsitraukė iš kišenės sidabrinį laikrodį.

– Vėluoji.

– Iš tikrųjų? – mandagiai nusišypsojau. – Kokia gėda!

Jis purkštelėjo, be abejonės, pajutęs mano balse ironiją.

– Tai kaip? Galėsi tai padaryti?

– Turite galvoje, ar galėsiu sukeisti kūdikius? – paklausiau vis dar šypsodamasi, nes mintis, kad generolas siūlė kaip tik tai, mane labai pralinksmino. – Nugvelbti ką tik gimusius vaikelius, sukeisti ir priversti moteris patikėti, kad pagimdė kaip tik juos?

– Taip, moterie, velniai griebtų! – sušuko jis, paskui pritildęs balsą gaižiai paklausė: – O gal man paieškoti kitos moters?

– Abejoju, ar rasite patikimą, – atsakiau ir nusijuokusi pridūriau: – nors ponია Tiling yra kvalifikuota slaugė. Gal jos paprašysite?

– Absurdas, – subaubė jis. – Tiesiog atsakyk. Padarysi?

– Nelygu, kiek sutarsime.

Jis sušnarpštė lyg įsiutęs jautis.

– Duosiu penkis tūkstančius.

Akimirką sulaikiau kvėpavimą. Penki tūkstančiai svarų – didelė suma, dešimt kartų didesnė už mano metinį atlyginimą. Tačiau neketinau ja tenkintis. Senas nedorėlis gali ir plačiau atverti kišenę. Mačiau jo puošnius drabužius, krištolinius sietykus ir viską nustelbiančius prakeiktus brangakmenius.

– Mat nebegalėsiu dirbti, turėsiu išvykti iš kaimo, – tariau, nutaisiusi kuo liūdnesnį veidą. – Viską pasvėrus, man reikėtų dvidešimties.

Generolas įniršo, ant išraudusio kaklo ir kaktos iššoko gyslos, primenančios kirmėles.

– Dešimt tūkstančių. Tokiai moteriai kaip tu pakaks.

– Tokiai moteriai kaip aš? – atsigrėžusi pažiūrėjau į jį ir

suraukiau antakius. – Ar žinote, kad tokia moteris kaip aš gali sukelti didelį triukšmą?

– Tu man grasini? – suriaumojo jis, lenkdamasis į priekį. – Žinok, aš viską paneigsiu. Žmonės niekada nepatikės tavo plepalais, jie tikės manimi.

– Neapsigaukite, generole, – pasakiau. – Jūsų, turčių, dienos seniai suskaičiuotos.

– Paminėsi mano žodį, pasirūpinsiu, kad tave už ką nors pakartų.

– Penkiolika, ir baigta, – tariu tvirtai, – bet su sąlyga, kad gausiu pinigų bet kokiame atveju, nesvarbu, pavyks man ar ne.

– Ką nori pasakyti? – Jis žengė link manęs, atrodė dar senesnis ir šlykštesnis. – Gausi pinigų tada, kai aš gausiu savo berniuką.

– Duokite pinigų iš anksto, nes jei negims berniukų, nieko negalėsiu padaryti, – atrėžiau abejingai. – Tačiau jei gims berniukas, – vylingai nusišypsojau, – pasistengsiu, kad jis būtų jūsų.

Generolas sugniaužė kumščius. Jis nepratęs derėtis. O aš nuo tada, kai prieš penkerius metus čionai atvykau, labai stengiuosi užsitarnauti santūrios moters vardą, ypač po to, kai apsisikaičiavau Somerseto grafystės kaime. Vis dar suvirpu prisiminusi, kaip kaimo gyventojai mane iš ten išėdė. Tad Čilberyje savo žaidimą žaidžiau atsargiai, nuspėčiau praeitį, laikiausi šito kaimo gyventojų taisyklių. Dabar atėjo atpildo metas.

– Gerai, duosiu tau penkiolika tūkstančių, tačiau pusę

sumos prieš darbą, kitą pusę po jo, – suriaumojo jis. – O jei ponia Vintrop pagimdys berniuką, tau užteks ir pusės. – Jis iš padilbų dėbtelėjo į mane. – Kaip galiu pasitikėti moterimi, kuri imasi tokio verslo?

– Moterys geba daug ką, generole. Jūs tiesiog iki šiol to nepastebėjote, – šyptelėjau.

– Jei nepavyks, panele Poltri, privalėsite gražinti pinigų, antraip turėsite atsakyti už savo veiksmus. Jei kas nors sužinos, sumokėsite. Girdite? Jei reikės, sumokėsite savo krauju.

– Aš nebijau rizikuoti, – pasakiau nerūpestingai. – Užduotis nebus lengva, tačiau tikiu, kad ją įveiksiu. Pusę sumos grynaisiais noriu gauti balandžio vienuoliką, likus dviem savaitėms iki kūdikio gimimo.

Pasišiaušęs lyg peštukas gaidys generolas nervingai vaikščiojo aplink krūmyną; supratau, kad šis sandėris jam labai daug reiškia. Galėjau iš jo išpešti ir penkiasdešimt tūkstančių. Jis būtų davęs. Būtų padaręs bet ką.

– Gausi savo pinigus, – prašvokštė generolas. – Ateik čia tą dieną, dešimtą valandą, jie bus paruošti. – Jis priėjo prie manęs ir sustojo beveik prie pat, susiraukęs lyg Ebinizeris Skrudžas. – Tik žiūrėk – laikyk liežuvį už dantų. Antraip nutrauksiu sandėrį. Ir nė žodžio mano žmonai. Ji neturi nieko žinoti. Girdi?

– Girdžiu jus, generole, – pasakiau ramiai, pabrėždama kiekvieną žodį. – Garsiai ir aiškiai.

Paskui apsisukau ir nudrožiau į mišką, palikusi jį vaikštinėjančią ir tyliai besikeikiančią.

Giliai įkvėpusi gaivaus oro gurkšni, pajutusi pirmąjį laisvės dvelktelėjimą, peršokau per paparčius į miško takelį, paskui išėjau į taką. Kiekvienas namas, medis, net raudona pašto dėžutė, regis, atstovavo nekenčiamam pasauliui, iš kurio netrukus tikiuosi išsivaduoti. Mano mintys lyg žirgai lėkė į Birnhamo akmenuotus paplūdimius ir apžėlusius durpynus, jie dabar atrodė visiškai netoli.

Šiandien, kaip buvome susitarę, susitikome. Šykštus niekingas senis savo gyslotais pirštais tvirtai spaudė pinigų ryšulėlį. Būtų per švelnu pasakyti, kad nenorėjo to ryšulėlio atiduoti. Tačiau aš šiaip taip jį ištraukiau ir pasprukau.

Pinigai – mano rankose ir saugūs.

Dabar turiu priimti naujagimį.

Vos nepasiutau, kai praeitą penktadienį ponია Dokins iš ūkio pradėjo gimdyti. Tiesiog norėjau įstumti prakaulią vaiko galvutę atgal, bet pamačiau, kad tai – mergaitė, tad iš to nebūtų buvę jokios naudos. Tada visas viltis sudėjau į pavyzdingąją Hetę. Ji gimdys keliomis dienomis vėliau už poniją Vintrop – tad nereikės jokių pirmalaikių gimdymų. Tačiau toji Tiling slankioja aplink Hetę lyg velnio nešta ir pamesta krikštamotė iš pasakos. Dabar jos nėra, bet per gimdymą žadėjo būti. Tai gali suardyti visus mano planus.

– Panele Poltri, manau, kad palengvinsiu jūsų naštą, – pasakė ji vaipydamasi, kai susitikome krautuvėje. Hetė, stovėdama šalia jos, švelniai šypsojosi. – Ar žinote, kad lankydama slaugių kursus išmokau pribuvėjos amato?

Aišku, velniai griebtų, kad žinau. Ji visada tai pabrėždavo, kvėpuodama man į kaklą lyg ilgasnapis gandras.

– Nežinau, nežinau, – sumurmėjau, galvodama, kaip man, po galais, išsisukti. – Aš turiu daug daugiau patirties priimti gimdymą. O ką, jei kas nors bus blogai? Su pirmagimiais visada būna sunku.

– Nuo tada, kai mirė mano tėvai, ponია Tiling yra man kaip motina, – itin gailiai pasakė Hetė. – Ji man artimiausias žmogus. Pamanėme, kad jūs apsidžiaugsite, nes šiomet kaime gims daug kūdikių.

– Gal ir būsiu užsiėmusi, tačiau man svarbiausia – atlikti pareigą! – atkirtau ir pastebėjau, kad ponია Tiling po tokio netikėto šūktelėjimo nepatikliai žvelgia į mane. – Vyksta karas. Visos turime darbo. Ponია Tiling, jūs taip pat esate užsiėmusi, o aš giliai širdyje jaučiu atsakomybę, – įrėmiau į krūtinę kumštį, kad atrodyčiau be galo patriotiška. – Jei nutiktų kas nors negero, kankinčiausi visą gyvenimą, – pamėginau išspausti kelias ašaras; o ką gi daugiau galėjau padaryti.

– Nusiraminkite, – tarė ponია Tiling, žengtelėdama atgal, o jos lūpos išdavė antipatiją.

Supratau, kad pasirodžiau jai įtartina. Turbūt persisteningiau vaidindama. Tad greitai išėjau, tikėdamasi vėliau ką nors sugalvoti.

Kad ir kaip būtų keista, nusprendžiau susidraugauti su kokčiaja Tiling. Nežinau, kas man šovė į galvą, gal norėjau ją atkalbėti priimti naujagimį, sužinoti, kada jos nebus kaime, arba, jei prireiks, ją net sužaloti. Tad įstojau į moterų chorą – žinau, kad tai buvo absurdiška mintis, tačiau aš galiu padaryti bet ką, kad tik sutvarkyčiau šį reikalą.

Tą vakarą šonine bažnyčios nava dumdama į repeticiją, pamačiau jos nustebusį žvilgsnį. Laimė, choro vadovė, įraganą panaši moteris, liepė atsistoti šalia jos ir suteikė man puikią galimybę susibičiuiauti.

– Labai ačiū, ponია Tiling, už tai, ką darote mūsų mažai bendruomenei, – pradėjau meilintis per trumpą pertraukėlę. – Jūs daug dirbate MSO, giedate chore, be to, visada padedate žmonėms – ir viską spėjate nuveikti, vykdydama tiesiogines slaugės pareigas.

Ji įtariai mane nužvelgė.

– Ačiū, panele Poltri. Stengiuosi.

Įtemptai galvojau. Turėjau sužinoti, kada jos nebus kaime. Tačiau kaip gauti reikalingą informaciją?

– Ar dažnai vykstate į Ličfildo ligoninę? – pasiteiravau ir, pastebėjusi jos klausiamą žvilgsnį, greitai pridūriau: – Jums tenka labai daug darbo.

– Taip, tam tikromis dienomis būnu Ličfildo ligoninėje, kaip ir jūs. Tačiau dažniausiai dirbu kaime, iškviesta į namus.

Suglumau. Kaip man ją pergudrauti? Vėl į galvą atėjo bjauri mintis kaip nors tą moterį sužaloti – gal nustumti nuo laiptų ar atsitrenkti į ją važiuojant dviračiu? Bet nuoširdžiai prisipažinsiu, jog to daryti nenorėjau. Juk rankos sulaužymas nedaug skiriasi nuo žmogžudystės.

Tačiau kai baigusios giedoti „Ave Marija“ ruošėmės išeiti, ponია Tiling man įdavė į rankas ginklą. Pagaliau nusišypsojo laimė.

– Iš tikrųjų daugiausia laiko iš manęs atima MSO. Pa-

nele Poltri, jums reikėtų įstoti į mūsų organizaciją. Čia tiek naudingos veiklos, – ji man globėjiškai nusišypsojo, tarsi niekada nebūčiau buvusi naudinga. – Kitą penktadienį Ličfilde susirinksime išpakuoti iš Amerikos gautų siuntinių. Gal prisidėsite prie mūsų?

Nuostabu! Sužinojau, kada tos moters kaime nebus. Ir metas puikus – kitą dieną po ponios Vintrop gimdymo, likus savaitei iki Hetės gimdymo.

– Gal ir galėčiau, – atsakiau jausdama, kaip mano veide skleidžiasi patenkinta šypsena. – Ar užtruksime visą dieną?

– Taip, autobusas atvažiuos devintą valandą ryto ir bus ten maždaug iki keturių. Susirinks visos mūsų rajono moterys. Puiki proga įsilieti į mūsų bendriją.

– Turėsiu pasitikrinti dienotvarkę, bet pasistengsiu dalyvauti. Ačiū, – plačiai jai nusišypsojau. – Labai ačiū.

Ji pažvelgė į mane su šiokiu tokiu nepasitikėjimu, tad lioviausi šypsotis ir nutaisiusi savo įprastinę liūdną veido išraišką pasakiau:

– MSO – didelė jėga.

Laimė, prie jos pripuolė ponia B., tad stvėriau savo natas ir dingau. Lėkiau namo kaip vėjas, kad nenuslūgtų mano dvasinis pakilimas.

Kokia sėkmė! Dabar man tereikės įsitikinti, kad ji iš tikrųjų dalyvauja savo organizacijos susirinkime, ir suplanuoti gimdymų priėmimą, ištobulinti gudriuosius metodus, kuriais ketinu pasinaudoti apkeisdama vaikus.

Matai, Klara, aš – beveik profesionalė. Žinau daug būdų paskatinti gimdymą, įskaitant bjaurųjį žolelių gėrimą, ku-

ris išpūdingai pagreitina šį reikalą. Duoti jo išgerti poniai Vintrop, droviai, nuolaidžiai moteriai, anaiptol nebus sunku. Šis naujagimis jai ketvirtas, tad tikiuosi, kad stebuklingas gėrimas pradės veikti iškart ir vaikelis per valandą išlįs. Šūktelėjusi, jog gimė berniukas, apsimesiu, kad jis nekvėpuoja, tad turiu jį atgaivinti prijungusi prie specialaus kvėpavimo aparato savo namuose. (Jokio kvėpavimo aparato, žinoma, neturiu, bet kas tai sužinos?)

Su Hete, deja, bus sunkiau. Teks pavargti ir priversti ją, šleikščiai padoriaų būtybę, išgerti gėrimą. Be to, šiai mamytei teks stumti kūdikį keturias ar penkias valandas, nes jis jai yra pirmas. Tuo tarpu kažkas turės pasaugoti Vintropų vaiką.

Kaip tik tada sumaniau paprašyti Vintropų tarnaitės Elės pagalbos. Ji galėtų ne tik eiti su manimi gaudyti Vintropų kūdikio, kad viskas atrodytų kaip pridera, bet ir pasaugoti mažulėlį, kol plušėsiu su Hete. Tad vakar pamačiusi ją, žengiančią į krautuvę, pakviečiau į savo kuklius namučius išgerti puodelio arbatos ir paminėjau, jog man galbūt prireiks jos pagalbos.

– Norite pasakyti, kad turėsiu jums padėti, kai gimdys ponია Vintrop, o paskui eiti kartu į jūsų namus, kur teiksite kūdikiui skubią pagalbą? – mergina bjaurėdamasi prisimerkė.

Ji viską suprato ir žinojo, kad reikalas nedoras, purvinas, – suvokiau tai iš jos žvilgsnio. Tačiau ji nieko neklausinėjo, nes yra kilusi iš tokio visuomenės sluoksnio, kuris be skrupulų ima pinigus ir neša kudašių.

– Taip, mieloji, – atsakiau, siūlydama jai dar sausainių. – Man tik reikia, kad kas nors trumpai pasaugotų vaikelį.

Mergina paėmė du sausainius, mačiau, kad ji įtemptai svarsto.

– Gerai, – pagaliau tarė. – Kiek duosite?

– Už rūpestį duosiu dvidešimt šilingų su sąlyga, kad tylėsi.

– Dvidešimt šilingų? – nustebė ji. – Sutiksiu, jei duosite dvidešimt svarų sterlingų, – ir ryžtingai atkišusi įtemptą žandikaulį pašnairavo į mane.

– Duosiu penkiolika svarų sterlingų, – nusileidau. Toji mergina man – tikra bausmė!

– Sutarta, – pasakė kildama. – Bus smagu atkeršyti tam sukčiui nevidonui, net jei teks turėti reikalą tik su jo šeima.

– Else, tu esi verta tūkstančio tokių kaip jis, – pasakiau, lydėdama ją prie durų. – Tau reikėtų susirasti kokį nors gražuolį, iš kurio galėtum pasipelnyti.

– Aha, gal ir susirasiu, – ji iškišo galvą pro duris ir pažvelgė į pilkus lietaus debesis. – Palaukit, ir susirasiu daug gražesnę už tą paliepusį niekšą.

Ir mergina išbėgo į lauką, jos liaunas kūnas grakščiai šmėkščiojo lietuje, o aš su malonumu ėmiau tobulinti savo sumanymą.

Sesute, man pavyks! Turi pavykti. Pranešiu tau, kai darbas bus padarytas. O tuo tarpu, kaip visada, cit, niekam nė mur mur.

Edvina